

LATVIJAS REPUBLIKAS SAEIMA
TAUTSAIMNIECĪBAS, AGRĀRĀS, VIDES UN REĢIONĀLĀS POLITIKAS KOMISIJA

Reģistrācijas nr. LV 900 000 283 00 • Jēkaba iela 11, Rīga, LV-1811
Tālrunis: 6708 7305 • Fakss: 6708 7374 • E-pasts: saeima@saeima.lv

Rīgā, 2016. gada 22. decembrī

Par Ģenētiski modificētu kultūraugu audzēšanas ierobežošanu

Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas Komisija (turpmāk – Komisija) izskatot www.manabalss.lv Latvijas pilsoņu iniciatīvu “Par Latviju, brīvu no ĢMO” un, veicot esošās likumdošanas ģenētiski modificēto organismu (turpmāk - ĢMO) jomā analīzi, secināja, ka spēkā esošais likumdošanas ietvars nodrošina to, ka Latvijas teritorijā praktiski nepastāv iespēja audzēt ģenētiski modificētus (turpmāk – ĢM) kultūraugus.

Lai nepieļautu ĢM kultūraugu audzēšanu Latvijā un ierobežotu ĢM produktu izplatīšanu, likumdošanā ir iestrādātas šādas normas:

1 - procedūra, kas noteikta saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. panta 5. punktu un Direktīvas 2001/18/EK 23. punktā sniegtā drošības klauzula, proti, kas nosaka, ka valsts var pieņemt nacionālās normas ĢM kultūraugu audzēšanas un ĢM produktu ierobežošanai (aizliegšanai), par to argumentēti informējot Eiropas Komisiju (turpmāk - EK) un apturot atbilstošā EK lēmuma piemērošanu Latvijas teritorijā. Šādam lēmumam jābūt zinātniski pamatotam ar jauniem zinātniskiem datiem un informāciju.

Minētā norma ietverta arī Ģenētiski modificēto organismu aprites likuma 5. panta trešajā daļā un paredz, ka Ministru kabinets var noteikt pagaidu aizliegumus un ierobežojumus ES atļautu ĢMO izplatīšanai tirgū Latvijā vai atsevišķā tās teritorijā, ja atbilstoši jauniem vai papildu zinātniskiem datiem konkrētā ĢMO izplatīšana tirgū var nodarīt kaitējumu cilvēku vai dzīvnieku veselībai vai videi. Par minēto aizliegumu vai ierobežojumu nekavējoties jāinformē EK un Eiropas Savienības (turpmāk - ES) dalībvalstis (turpmāk - DV).

Patlaban Latvija nav izmantojusi minēto iespēju, pamatojoties uz to, ka Latvijai nav pieejami zinātniski pamatoti argumenti, lai piemērotu drošības klauzulu. Piemēram, Francija, lai ierobežotu ĢM produktu izplatīšanu tirgū, ir noteikusi drošības klauzulu attiecībā uz trīs ĢMO, pamatojot savu lēmumu ar zinātniskiem apsvērumiem, kurus Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (EPNI) ir atzinusi par nepamatotiem. Citas DV savā teritorijā noteikušas vienus vai *de facto* aizliegumus vai attiecinājušas, neizpildāmus nosacījumus. Šie DV vienpusējie pasākumi ir apstrīdēti DV tiesās vai ES Tiesā.

2 – direktīva 2015/412, kurā noteikts, ka, piešķirot vai atjaunojot atļauju konkrētam ĢMO, DV var pieprasīt, ka atļauja tiek pielāgota noteiktam ģeogrāfiskam apgabalam, lai visā minētās DV teritorijā vai tās daļā audzēšana netiktu atļauta.

Minētā norma ir ietverta Ģenētiski modificēto organismu aprites likuma 5. panta ceturtajā daļā un nosaka, ka Ministru kabinets var noteikt ierobežojumus vai aizliegumus ES atļautu ģenētiski modificēto kultūraugu audzēšanai:

1) īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, lai netiktu apdraudēta konkrētās teritorijas bioloģiskā daudzveidība;

2) konkrētam ģenētiski modificētajam kultūraugam Latvijā vai atsevišķā tās teritorijā, ievērojot vides politikas mērķus, lauksaimniecības politikas mērķus, zemes izmantošanas politiku, teritorijas attīstības plānošanas dokumentus, sociālekonomiskos apsvērumus, centienus izvairīties no ģenētiski modificēto organismu klātbūtnes citos produktos vai citus iemeslus, kas izriet no valsts politikas.

Latvija ir izmantojusi šo iespēju, Zemkopības ministrija (turpmāk - ZM) 2015. gada 3. jūlijā atbilstoši Direktīvai 2015/412 sagatavoja un nosūtīja EK vēstuli ar lūgumu pielāgot astoņu ĢM kukurūzas šķirņu (MON810, 1507, Bt11, GA21, 59122, MIR604, Bt11xMIR604xGA21 un 1507x59122) audzēšanas atļaujās noteikto ģeogrāfisko apgabalu, lai visā Latvijas teritorijā aizliegtu minēto kukurūzas šķirņu audzēšanu.

EK 2015. gada septembrī apstiprināja, ka no ĢM kukurūzas MON810, 1507, Bt11, GA21, 59122, MIR604, Bt11xMIR604xGA21 un 1507x59122 audzēšanas ģeogrāfiskā apgabala ir izslēgta visa Latvijas teritorija.

3 - direktīvas 2001/18/EK 26.a pants, kas paredz, ka DV var attiecīgi rīkoties, lai izvairītos no ĢMO netīšas klātbūtnes citos produktos. Pamatojoties uz šo pantu, EK 2010. gada 13. jūlijā pieņēma pamatnostādnes, kā izstrādāt valsts līdzaspastāvēšanas pasākumus, kas vajadzīgi, lai izvairītos no netīšas ĢMO klātbūtnes parastajās un bioloģiskajās kultūrās.

Latvija izmantoja EK piedāvātos instrumentus un minētās normas ietvēra nacionālajos normatīvajos aktos.

Ministru kabineta 2015. gada 10. februāra noteikumi Nr. 78 „Ģenētiski modificēto kultūraugu līdzaspastāvēšanas noteikumi” nosaka:

1) prasības ĢM kultūraugu līdzaspastāvēšanai;

2) kārtību, kādā reģistrē ĢM kultūraugu audzētājus, svītro tos no Kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēmas ĢM kultūraugu audzētāju reģistra un apmainās ar audzētāju reģistrā iekļauto informāciju;

3) kārtību, kādā uzrauga un kontrolē ĢM kultūraugu audzētājus.

Persona var audzēt ģenētiski modificētus kultūraugus, ja tā ir:

- ieguvusi augstāko vai profesionālo vidējo lauksaimniecisko izglītību;

- reģistrējusies Ģenētiski modificēto kultūraugu audzētāju reģistrā;

- saņēmusi (katru gadu jaunu) rakstisku saskaņojumu no bišu saimju tiesiskajiem valdītājiem un zemju īpašniekiem, kuru zeme atrodas 14 000 metru izolācijas attālumā;

- saņēmusi tehniskos noteikumus vai atzinumu atbilstoši normatīvajiem aktiem par ietekmes uz vidi novērtējumu.

Noteikumi attiecas tikai uz ES jau atļautām ĢM kultūraugu līnijām un nosaka prasības, kas personām ir jāievēro pirms audzēšanas uzsākšanas un audzēšanas laikā.

Nemot vērā pašreizējo situāciju un to, ka ES ir izdota atļauja tikai viena ĢM kultūrauga – ĢM kukurūzas MON 810 – audzēšanai, kura modifikācija nav aktuāla Latvijas agroklimatiskajos apstākļos, ĢM kultūraugu audzēšanas jautājums Latvijā pagaidām nav aktuāls.

Saskaņā ar DV ziņojumiem par līdzaspastāvēšanas prasību izstrādi līdz 2009. gada februārim 15 DV (Austrija, Beļģija, Čehija, Vācija, Dānija, Francija, Ungārija, Lietuva, Luksemburga, Latvija, Nīderlande, Portugāle, Rumānija, Slovēnija un Slovākija) bija pieņēmušas nacionālos tiesību aktus par līdzaspastāvēšanu un dažās no šīm DV prasības noteiktas reģionālā līmenī (Austrija, Beļģija).

4 - Ģenētiski modificēto organismu aprites likuma 22. pants, kas paredz, ka ar pašvaldības saistošajiem noteikumiem var noteikt ĢM kultūraugu audzēšanas aizliegumu attiecīgā administratīvajā teritorijā vai tās daļā. Šo lēmumu var pieņemt pašvaldības, ievērojot sociālekonomiskos, klimatiskos vai vides apstākļus vai, izvērtējot lauksaimnieciskās darbības metodes, pēc savas iniciatīvas vai uz personas priekšlikuma pamata.

Pēc Komisijas rīcībā esošās informācijas, ĢM kultūraugu audzēšanas ierobežojumi ir spēkā 102 pašvaldībās no 110.

Ņemot vērā pašreizējo situāciju un to, ka ES ir izdota atļauja tikai viena ĢM kultūrauga – ĢM kukurūzas MON 810 – audzēšanai, kura audzēšana Latvijā ir aizliegta, ir maz ticams, ka minētās ĢM kukurūzas sēklas Latvijā tiks ievestas. Citu ĢM kultūraugu izplatīšana Latvijas tirgū nav iespējama, ņemot vērā to, ka to audzēšana gan visā ES teritorijā, gan Latvijā ir aizliegta. Turklāt ĢM sēklas parastā tirgū vai veikalā iegādāties nav iespējams, to var izdarīt tikai pie licencētiem sēklu tirgotājiem, kuriem ir atļauja attiecīgo ĢM sēklu tirgošanai. Šādas sēklas stingri aizsargā patentu tiesību akti un katrs, kas iegādājas šādas sēklas, noslēdz atbilstošu līgumu, kurā atrunāta šo sēklu izmantošanas kārtība.

Attiecībā uz marķējumu Komisija norāda, ka saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu ĢMO jomā visiem produktiem, kas ražoti, sastāv vai satur ĢMO, jābūt atbilstoši marķētiem. Šī norma attiecas uz visiem produktiem, kas atrodas ES tirgū, t.sk. - uz importētiem produktiem. Papildus Latvijas likumdošanā noteikts, ka pārtikas produktus, kuru marķējumā ir ietverta norāde par to, ka šie produkti satur ĢMO, sastāv vai ir iegūti no tiem, tirdzniecības vietās pārdošanai novieto savrup no citiem pārtikas produktiem tādā veidā, lai tie būtu viegli identificējami (ĢMO aprites likuma 26¹. pants).

Pēc Komisijas rīcībā esošās informācijas ASV un Kanādas likumdošanā nav aizliegts norādīt to, ka produkts satur ĢMO, bet šīs norādes nav obligātas. Jāatzīst, ka ASV pirms pāris gadiem uzsāktas spraigas diskusijas par šādu norāžu nepieciešamību, un iespējams, ka tuvākajā laikā attiecīgā pieeja un likumdošana ASV varētu mainīties, ja patērētājiem šāda informācija šķitīs nepieciešama.

Atbildot uz jūsu priekšlikumu par atbilstošu naudas sodu piemērošanu ĢM kultūraugu audzētājiem un tirgotājiem, informējam, ka par normatīvo aktu ĢMO jomā prasību pārkāpumiem Administratīvo pārkāpumu kodeksā, pašreiz, ir noteikti šādi sodi:

- 1) Par ĢMO izplatīšanu vidē noteikumu pārkāpšanu: fiziskajām personām no 700 līdz 7000 euro, juridiskajām - no 4300 līdz 14000 euro;
- 2) Par līdzāspastāvēšanas noteikumu pārkāpšanu: fiziskajām personām no 70 līdz 640 euro, bet juridiskajām - no 140 līdz 7100 euro, atkarībā no pārkāpuma veida;
- 3) Par ĢM mikroorganismu ierobežotās izmantošanas noteikumu pārkāpšanu: fiziskajām personām no 140 līdz 500 euro, bet juridiskajām - no 350 līdz 1400 euro;
- 4) Par ĢMO izplatīšanu tirgū noteikumu pārkāpšana: fiziskajām personām no 700 līdz 1400 euro, bet juridiskajām personām - no 700 līdz 14000 euro.

Papildus informējam, ka jautājums par iespējamiem grozījumiem Administratīvo pārkāpumu kodeksā par sodu apmēriem, Komisijā vēl tiks diskutēts.

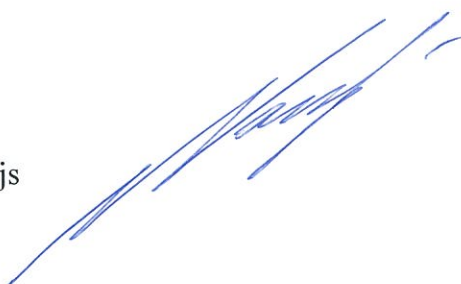
Komisija pateicas Jums par izrādīto iniciatīvu un nenoliedz, ka ĢMO problemātika ir ļoti būtiska un prasa aktīvu Latvijas pārstāvju dalību diskusijās par šo jautājumu gan nacionālā, gan ES, gan arī starptautiskā līmenī. Ņemot vērā, Jūsu viedokli un Komisijas sēdēs diskutēto, Komisija papildus ir veikusi šādus pasākumus šajā jomā:

- 1) Komisija ir uzrunājusi pašvaldības, kuras savā teritorijā nav noteikušas ierobežojumus ĢM kultūraugu audzēšanai, ar aicinājumu izvērtēt iespēju pieņemt saistošos noteikumus par ĢM kultūraugu audzēšanas aizliegumu attiecīgā administratīvajā teritorijā vai tās daļā;

- 2) Komisija ir vērsusies pie Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas ar lūgumu sagatavot un izsūtīt pašvaldībām informatīvu materiālu par ĢMO negatīvo ietekmi uz vidi;
- 3) Zemkopības ministrijai ir dots uzdevums sagatavot priekšlikumus grozījumiem "Ģenētiski modificēto organismu aprites likumā" nosakot pieļaujamā ĢM piejaukumu līmeni sēklām nelielāku par 0,1 %;
- 4) Zemkopības ministrijai ir dots uzdevums sagatavot priekšlikumus grozījumiem Administratīvo pārkāpumu kodeksā par sodu apmēriem par pārkāpumiem, kas veikti ĢMO jomā, un iesniegt Komisijai izskatīšanai;
- 5) Komisija ir lūgusi Zemkopības ministriju aktīvāk informēt sabiedrību par pašreiz Latvijas Republikā spēkā esošā normatīvā regulējuma ietvaru, par ĢM kultūraugu audzēšanas ierobežojumiem Latvijas teritorijā;
- 6) Komisija ir vērsusies pie Pārresoru koordinācijas centra ar aicinājumu izvērtēt vai politikas plānošanas dokumentos ir pietiekami aptverta ĢMO joma un vai nav nepieciešams veikt izmaiņas vai papildinājumus plānošanas dokumentos šajā jomā.

Ar cieņu,

Komisijas priekšsēdētājs

R.Naudiņš

Rungule, T.67087341